

יבמות י

משה שווערד

פורים תשפ"ב

זמן סעודת פורים בפורים שחל בע"ש

בשחרית משום כבוד שבת. ובמ"ב (סק"י) דהיינו קודם²⁹ חצות היום לכתחילה, וכיד אפרים בשם מהרי"ל כתב להתיר קודם תחילת שעה עשירית (והיינו בשעות זמניות). ובדיעבד, אם נתאחר עד לאחר שעה עשירית ועדיין לא אכל סעודת פורים, יאכל³⁰ אף לאחר שעה עשירית, אבל יאכל בה רק מעט לחם, כדי שיוכל לאכול סעודת ליל שבת לתיאבון. ואם ירצה³¹ יוכל להתפלל מנחה ואח"כ יטול ידיו ויאכל סעודת פורים ולאחר³² פלג המנחה (ולכל המאוחר – מספר דקות סמוך לשקיעת החמה) יפסיק³³ לאכול ולשתות ויקבל עליו שבת, יפרוס מפה על הפת שעל השלחן, יקדש על כוס יין (ואם כבר בירך על היין, לא יברך שוב בעת הקידוש), ויאכל שוב³⁴ לכל הפחות כזית פת בלא ברכת המוציא. ואם יאכל כזית פת גם אחרי צה"כ

שהיה מנהגם של כמה גדולים וצדיקים ואמרו שיש בריבוי הסעודה בליל ט"ו ענין וסוד גדול. **ודע, כי אף שלא נהגו לעשות עיקר הסעודה בשחרית וכדברי המ"ב (סק"ח בשם תה"ד) שעסוקים במשלוח מנות, מ"מ עפ"י קבלה²⁶ צריכה להיות סעודת פורים בשחרית דווקא, לכן נכון²⁷ למי שהיכולת והזמן בידו להרבות גם בסעודת שחרית בבשר²⁸ ויין ונרות דולקות ולכוון לצאת בה ג"כ ידי חובת סעודת פורים.**

ועיין לעיל סי' תרצ"ד אות א' שכתבנו אם מותר לאכול לפני קיום מצוות משלוח מנות ומת"ל.

סעודת פורים כשחל בערב שב"ק

ו. שם: וכשחל פורים ביום שישי יעשו הסעודה

תרפ"ח אות ט"ז. 26. א"ר בשם של"ה הק' מובא בפמ"ג א"א סק"ה "המשובח מי שעושה סעודה בשחרית" וסיים הפמ"ג וכן אני נוהג, ובכה"ח סקכ"ג בשם סידור הרש"ש "ליזהר ולהזדרז לעשות הסעודה אחר תפלת שחרית לכמה טעמים" וכו' עיי"ש עפ"י הסוד. 27. בליקוטי מהרי"ח בשם ס' כסא רחמים שכן נהג הגר"א ז"ע וכן נהג רבו בעל ייטב לב וצ"ל מסיגוט ואף כי מדינא די בסעודה אחת בפורים כדלקמן מ"ב סקט"ו, מ"מ נכון לישוב שוב בסעודה לפנות ערב כדלעיל הערה 25, וכ"ה בלקט יושר מנהגי בעל תרה"ד ומשמרת שלום שם. (28) אמנם באור"ח – ספינקא סק"ד מביא בשם ס' יפה ללב "דמנהגם לאכול ליל י"ד ובוקר י"ד אחר תפלת שחרית מאכלי חלב וגבינה מפני התורה שנמשלה בו והדר קבלה בימי אחשוורוש וביצה מבושלת כבליל פסח דביקש המן לקעקע ביצתן של ישראל והוא לשון ביעא דבעי רחמי ופרקינן, וכל הלבבות דורש ה'. 29. ובערוה"ש סי' רמ"ט סעי' ז' שיתחילו בסעודה קודם חצות, ומשמע דאם התחילו קודם חצות, מותר להמשיך אף לאחר חצות, אמנם מוסיף שם בערוה"ש דראוי שלא ימלאו כריסם ויניחו מקום לכבוד שבת. 30. כמבואר ברמ"א סי' תקכ"ט סעי' א' ומ"ב שם סק"ח, וע"ע

שו"ע אורח חיים סימן תכט

(א) שואלים בהלכות פסח קודם לפסח שלשים יום: הגה ומנהג לקנות חטים לחלקן לעניים לצורך פסח...

משנה ברורה סימן תכט

(א) שואלין בהלכות פסח וכו' - שהרי משה עומד בפסח ראשון ומזהירן על כל הלכות פסח שני

(ב) שלשים יום - ומתחילין מיום הפורים עצמו. ועכשיו נוהגין לדרוש בשבת הגדול ...

פורים שמח!!!

ממשפחת שווערד

1. ערוך לנר מסכת יבמות דף י עמוד א

בגמרא אלא לרבי הני כללי לית ליה. ק"ל דאכתי לרב ספרא אליבא דר' חייא קשה קושית לוי דליתני אמו אנוסת אביו כיון דלא שייך התירוץ בפלוגתא לא קמיירי, וי"ל דלענין הא ידע התירצן ג"כ תי' רבא דכיון דאמו אנוסת אביו רק בחדא משכחת לה ולא בתרתי לא קתני כן יתרץ ר' חייא קושיא זו רק אליבא דרבי לא רצה לתרץ כן כיון דרבי לא אמר הך טעמא אלא טעמא דבפלוגתא לא קמיירי ולכן ע"כ צ"ל דר' חייא פליג ארבי **אבל רבא מתרץ דרבי באמת לא קאמר הך תירוץ דבפלוגתא לא קמיירי** רק ללוי אי לא סבר כרבי חייא אבל לעולם שפיר יש לאוקמי רבי חייא כרבי דרבי לא השיב ללוי רק ע"פ ממנ"פ אי לא תסבור כר' חייא אני אומר בפלוגתא לא קמיירי ואי תסבור כר' חייא ומכח זה תוכיח דבפלוגתא קמיירי א"כ כש"כ דא"ש דאמו אנוסת אביו לא קתני כיון דלא משכחת בתרתי, **ובזה א"ש שלא יקשה לרבא היאך מפרש לרבי כן הא רבי בעצמו אמר מאי דעתיד וכו' פלוגתא דר' ורבנן, ונראה בפי' מלשון מאי דעתיד שזה הם דברי רבי, אבל לפ"ז א"ש דודאי גם רבא יודה דרבי השיב ללוי בפלוגתא לא קמיירי רק שחולק על מה דקאמר התירצן קמא שרבי חולק ארבי חייא אבל לרב אשי השיב רבי רק עד פלוגתא ר"י ורבנן ומפרש שאין כוונת רבי בזה דבפלוגתא לא קמיירי אלא דכבר מוכח דמתניתן ר"י היא:**

2. תוספות מסכת יבמות דף י עמוד א

דקתני שש עריות חמורות מאלו כו' - ותימה דמאי ס"ד דהנהו דלעיל דלא דייקי מסיפא וממ"נ כיון דתני לה גבי שש עריות לא אפשר למיתנייה ברישא וי"ל דקשיא ליה ללוי דה"ל למיתני ברישא ט"ו ובסיפא לא הוה ליה למיתני אלא ה' ואף על גב דאתי כרבי יהודה ה"ל למיתני ששה עשר דאי עבר ונסיב ושני ליה רבי בפלוגתא לא קא מיירי ודאי לא קא מיירי.

3. שערם מצויינים בהלכה

**דאי לא קתני. פירשו התוס' במס' מנחות (נב).
דדבר שאינו רגיל אלא באקראי לא קתני.
והרשב"ם במס' פסחים (קה). פי', דתנא לא בא
להורות לנו דין אדם הפושע, או שאירע לו
מקרה ולא קיים דברי חכמים.**

4. תוספות מסכת יבמות דף י עמוד א

לרבי יהודה נמי משכחת לה דאי עבר ונסיב - תימה דבלא דאי עבר ונסיב נמי משכחת לה שקידש ולא בעל דאפילו אב"י דאמר בפרק בתרא דקידושין (דף עח). גבי אלמנה לכ"ג קידש לוקה היינו משום דכתיב לא יקח אבל הכא לא יגלה כתיב [1] וי"ל דשמא אסור לקדש מדרבנן שמא יבעול ואפילו יהא מותר לקדשה חשיב דאי מטעם שאסור לבוא עליה...

5. ריטב"א על יבמות דף י/א

לר' יהודה נמי משכחת לה דאי עבר ונסיב. וא"ת והא משכחת לה בלא עבירה כגון שקדשה בלבד ובקידושין ליכא עבירה והויא יבמה מן האירוסין, [2] י"ל דמדרבנן אסור לקדש אשה שאינה בת ביאה שמא יבא לידי **ביאה**, וי"מ דסוגיין דהכא כמסקנא דלית ליה לר' יהודה התיא דרבי עקיבא דאמר אין קידושין תופסים בחיבי לאווין אבל למאי דסברי התם דרבי יהודה אית ליה דרבי עקיבא אפילו בדעבר לא משכחת לה שהרי לא יש בה קדושין לאחיו וכוננה בעלמא היתה אצלו ואין בה מצות יבום, עוד יש לומר דאפילו למאי דאמרינן התם דר' יהודה אית ליה דרבי עקיבא מ"מ תנא דהכא לא סתם לן כוותיה בההיא אלא במאי דאוסר אנוסת אביו בלחוד, וזה נכון:

6. ערוך לנר מסכת יבמות דף י עמוד א

ובהכי א"ש מה דהוקשה לי לפי מה דאמרינן בחגיגה (טו א) חיישינן שמא באמבטי עברה ע"ש א"כ משכחינן אמו אנוסת אביו בלא דאי כגון שנתעברה כלתו מיעקב באמבטי והולידה בן שלא נעשה איסור כלל, וא"ע ראיתי שגם בטורי אבן הקשה כן והניח בקושיא, [1] אבל לפ"ז א"ש כיון דמה דאמרינן דאי לא קתני הוא משום דלא שכית א"כ נתעברה באמבטי ודאי ג"כ לא שכית דאף דאמרינן בחגיגה (שם) דשמואל לא שכית חיישינן שמא באמבטי עיברה משמע דאמבטי שכית י"ל דלא קאמר כן רק דהיכי שנתעברה בתולה בזה שכית אמבטי יותר מדשמואל אבל מצד עצמותו אמבטי לא שכית, ואף דהתוס' לקמן (יב ב ד"ה

דאפילו) כתבו דאי לאו דבנים עדיפי מסימנים משכחת חמותה ממאנת כגון שעברה באמבטי עכ"ל, הרי דדייק לאוקמי' בעיברה באמבטי אלמא דחשיב שכיח י"ל דזה שייך דוקא לענין מה דקתני ואי אתה יכול לומר בחמותו שממאנת ולכן אי משכחת בשום צד לא שייך לשון זה אבל לחשוב ערוה בכה"ג בהדי ט"ו שפיר י"ל דלא חשיב כיון דאמבטי לא שכיח, אכן אי קשיא בזה הא קשיא דלקמן (ע"א) קאמר מצרי שני במה יטהר ע"ש, ואמאי לא משכחת שנתעברה מצרית או אפילו בת ישראל ממצרי שני ע"י אמבטי ובהכי משכחת דור שלישי שיטהר בלא דאי דאיסורא, אכן לחד תירוצא שכתבו התוס' שם (ד"ה מצרי) דשתוקית לא שכיחא ע"ש א"כ ה"י דוחק לאוקמי קרא במידי דלא שכיחא, גם זה א"ש ע"פ דברינו דאמבטי לא שכיח:

7. חשק שלמה מסכת יבמות דף י עמוד א

בגמ' בלא דאי נמי משכחת לה וכו' א"ל באחות דהתירא קמיירי וכו'. נ"ב ע"י בטו"א בחגיגה דף ט"ו שתמה דהא משכחת לה נמי בהתירא כגון שנתעברה כלה מחמיה באמבטי והולידה בן ואח"כ מת בעלה בלא בנים ונפלה לה קמי ברה והניח בקושיא. והנה מה דפשיטא ליה להגאון ז"ל דזוקק ליבום ואף דבב"ש ובח"מ באה"ע סי' א' מסתפקא להו אי מקרי בנו בכה"ג ע"ש נראה משום דלקמן דף כ"ב אמרינן דכל דמפטר פטיר מזקק נמי זקיק ולענין לפטור מן היבום פשיטא ליה דפוטרי דהא כתיב וכן אין לו עיין עליו וכמו דאמרינן שם לענין ממזר ע"ש. ומיהו לענין עיקר הקושיא י"ל כיון דהוי מילתא דלא שכיחא טובא דתעבר מזה [2] אפשר דאינו זוקק ליבום כלל דאזלינן בתר רובא ותלינן דודאי זינתה מאחר ואינו אחיו כלל וע"י בספר בני אהובה בפט"ו מהל' אישות שכ' ג"כ כעין סברא זו ע"ש:

8. פרדס יוסף על שמות פרק לה פסוק כז

ועיין עוד בטורי אבן [חגיגה ט"ו. ד"ה חיישינן] שהקשה ביבמות (י). דלא תני אמו דבאחות דאיסורא לא קמיירי, הלא משכחת בהתירא בנתעברה מחמין באמבטי דהוי אחי בעלה מאביה ונפלה ליבום, עיין שם. [3] ולרבינו חננאל אתי שפיר, דכהאי גוונא פטור לייבם דלא הוליד כדרך הטבע:

---

9. קובץ הערות - סימן ד

ט) במ"ש לפרש בפלוגתא דר' יוחנן ור"ל בפ"ק [י' ע"ב], [1] דטעמא דר"י משום דבשעת נפילה הותרה לגמרי ואינה חוזרת ונאסרת. ונראה דזהו ביאור דברי ר' יוחנן מי איכא מידי דמעיקרא אי בעי האי חליץ ואי בעי האי וכו', אלא דלפי"ז תקשי, ל"ל טעמא דשליחותא קעביד, הא בלאו הכי אינה נאסרת כיון שהותרה שעה אחת. [2] והנה בירושלמי בסוגיין [דף ה' ע"א] מוכח דמחלוקתם היא אם זקוקה לכל האחין או רק לאחד מהן, וכן בצרות פליגי בהכי עיי"ש. וטעמא דר"ל, דס"ל דהיכא דחליץ אחד מהן, איגלאי מילתא שלא היתה זקוקה רק להחולץ. והיינו דכיון דר"ל לא ס"ל שליחותא קעביד, ע"כ צ"ל דהא דאינה צריכה חליצה מכולן, ה"ט משום דלא נזקקה מתחלתה רק לאחד מהן. ולפי"ז לא יועיל טעמא דר"י דהותרה שעה אחת, דהא איגלאי מילתא למפרע שלא הותרה רק לאחד מהן, ומשו"ה הוצרך ר"י לטעמא דשליחותא קעביד, דבאמת נזקקה לכל האחין ומה שניתרת בחליצת אחד מהן הוא משום שליחותא. [3] וכל זה אי נימא דבשעת נפילה הותרה לגמרי, אבל אם לא נאמר כן, צריך לפרש טעמא דר"י כמ"ש תוס' [י' ע"ב ד"ה איהו] דרחמנא נתקיה מכרת ללאו, אלא דר"ל ס"ל דלא ניתק רק לגבי החולץ, ור"י דס"ל שליחותא קעביד, ממילא הניתוק הוא לכל האחין. והא דאיצטריך לטעמא דמי איכא מידי, צ"ל דהכונה היא להוכיח מזה שהזיקה היא לכל האחין, לאפוקי מדעת ר"ל שהזיקה אינה אלא לאחד מהן:

10. שיעורי ר' דוד מסכת יבמות דף י עמוד ב

רג) בסברת ר"ל דאחין חייבין כרת, אי משום דא"ח שהותר חוזר ונאסר, או משום דנתברר שהנפילה רק להחולץ
גמ' אתמר החולץ ליבמתו וכו', אמר ר"ל הוא אין חייב על החלוצה כרת והאחין חייבין וכו' ור"י אמר בין הוא ובין האחין אינן חייבין וכו'.

וברשב"א לקמן (דף מא א) מבואר, דפלוגתייהו דר"י ור"ל הוא אם חוזר איסור אשת אח"כ כשפקע מצות יבום, דר"י סובר דכיון שהותר איסור א"א הותר לגמרי, ואינו נאסר שוב, ולר"ל אף על פי שהותר, חוזר ונאסר.

...

ובאמת לולי דברי הרשב"א היה מקום לפרש איפכא דאף לר"י לא הותר הא"א לעולם, רק כל זמן ששייך עדיין לקיים המצוה, אבל כשחלץ לאחת או שנאסרה עליו באיסור ערוה דפקע מינה המצוה, שוב חוזר הא"א לכו"ע ורק דגלי קרא דלא יבנה, דע"י חליצה אין חוזר "הכרת" דא"א ורק לאו איכא, ובזה פליגי ר"י ור"ל, דלר"ל הוי הניתוק רק לדידה, ולר"י דשליחותיהו דאחים קעביד הוי הניתוק לכולם, אבל ביבמה שהותרה ונאסרה באיסור ערוה, דליכא ניתוק, יתכן שפיר דאף לר"י יחזור כרת דא"א.

אכן זה פשוט דאפי' נימא כן דכל ההיתר הוא רק לצורך היבום, אין הכונה דההיתר נעשה רק בשעת קיום מצות היבום, דהא חזינן דאף באופן שלא קיים המצוה בפועל נמי ליכא כרת, וכמ"ש בתוס' לקמן (דף לה: ד"ה תגלי), דהכונס יבמתו מעוברת והפילה פטור מן הקרבן, ואף על פי דלר"ל שם ביאת מעוברת לא שמה ביאה ולא קיים המצוה אפ"ה ליכא כרת דא"א, וכמו בקטן שבא על יבמתו גדולה דתגדלנו, והיינו דאע"פ שלא קיים המצוה ליכא כרת דא"א, ע"ש בתוס'.

וע"כ צ"ל דההיתר דא"א הותר מיד בשעת נפילה ולא רק בשעת היבום בפועל, ורק דאפ"ה י"ל דכל היתר זה הוא רק כ"ז ששייך עדיין קיום המצוה, אבל כשנתבטל ופקע המצוה שוב חוזר הא"א, ודוגמא לזה מצינו בכלאים בציצית דאף שהותר האיסור לגמרי דמותר אף לנשים, וכן בבגדי כהונה אף אי הותר נמי שלא בשעת עבודה, מ"מ היינו דוקא כ"ז שראוי הוא הבגד עדיין לקיים בו המצוה, אבל כשנפסלו ציציותיו דפקע מיניה המצוה לגמרי, שוב חוזר האיסור, וא"כ ה"ה הכא י"ל דהותר בשעת נפילה כל עוד ששייך בו המצוה, אבל כשפקע המצוה חוזר האיסור א"א לכו"ע, ורק דפליגי ר"י ור"ל בהא דנתקו הכתוב מכרת ללאו אם הוא רק לדידה או אף לאחין.

אמנם ברשב"א הרי מבואר לא כן, דהא כתב להדיא דיבמה שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה תליא בפלוגתא דר"י ור"ל, דלר"י כיון שהותר הותר ואינו חוזר ונאסר לעולם, והיינו דס"ל דבזה גופא פליגי אי היכא דהותר הא"א אי חוזר ונאסר כשפקע המצוה, או דנשאר ההיתר לעולם וכמ"נ.

11. ריטב"א על יבמות דף י/ב

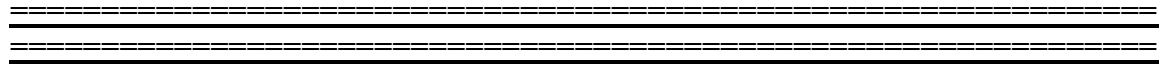
וליטעמיך. פירוש דחשבת לה מתרצתא אימא סיפא, אלא ודאי משבשתא היא:

12. ספר דברים פרק כה

(ט) ונגשה יבמתו אליו לעיני הזקנים וחלצה נעלו מעל רגלו וירקה בפניו וענתה ואמרה **ככה יעשה לאיש אשר לא יבנה את בית אחיו:**

13. משכיל לדוד על דברים פרק כה פסוק ט

אשר לא יבנה וכו' מכאן וכו'. ההרגש הוא דמנא ידעה אשר לא יבנה עוד לעולם דילמא בתר הכי ימלך לבו עליו ויבנה ומשני דשפיר קאמרה אשר לא יבנה דכיון שלא בנה שוב לא יבנה:

❖ ספר אסתר פרק ו

(א) בלילה ההוא נדדה שנת המלך ויאמר להביא את ספר הזכרונות דברי הימים והיו נקראים לפני המלך...

(יא) ויקח המן את הלבוש ואת הסוס וילבש את מרדכי וירכיבהו ברחוב העיר ויקרא לפניו **ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו:**

(יב) וישב מרדכי אל שער המלך והמן נדחף אל ביתו אבל וחפוי ראש: